Terug in de tijd en weer naar NU

Op vrijdag 29 september 2018 bezocht ik met mijn broer Jan en ons nichtje Janny van den Berg de naamgenotendag in Schipluiden. Wij vonden het een geslaagde bijeenkomst met een interessant programma, waarvan de presentatie van Hans van der Neut mij in het bijzonder aan het denken heeft gezet. Hij vertelde ons dat onze oudst bekende voorvader met grote mate van waarschijnlijkheid Hughe van den Woude de Oude is. Deze werd omstreeks 1250 geboren en bewoonde het Huys te Woude in de Riederwaard, een grafelijk domein bij het huidige Ridderkerk/ Slikkerveer. Met deze wetenschap gaat onze stamboom ruim 200 jaar terug in de tijd.

Weer thuis in Sliedrecht ben ik wat op internet gaan zoeken en kwam belangwekkende zaken tegen. Voor alle duidelijkheid: ik ben geen historicus en ook geen genealoog, hooguit een belangstellende leek en zeker een meelevend lid van de Familie Van der Kooij. In het nu volgende verhaal zullen ongetwijfeld fantasie en gevoel een rol gaan spelen, maar vast en zeker ook weer niet helemaal.

In de eerste plaats verbaasde ik mij erover dat de mens in de Middeleeuwen lang niet altijd vastzat op een plaats maar behoorlijk mobiel was. We komen Hughe tegen in verband met grafelijk land op Ockenberghe in Rijswijk en in 1287 wordt hij op voorspraak van Floris de Vijfde himself poorter van de stad Delft. De kans is groot dat Hughe en Floris elkaar gekend hebben omdat de graven van Holland hun graafschap bestuurden door op veel plaatsen enige tijd te verblijven en daar dan velen van hun onderdanen ontmoetten. De naam van Hughe wordt ook in verband gebracht met land in Sint Maartensrecht en dat is dan weer in de buurt van Delft. Het is best mogelijk dat Hughe een woonadres in Delft had en ook van tijd tot tijd op het Huys te Woude verbleef om daar zijn zaken te regelen.

Als je op internet aan het zoeken bent bij de naam van het geslacht Van den Woude kom je ook Van den Woude's tegen die rondom het Huys te Warmont bij Warmond een belangrijke rol hebben gespeeld. Van den Woude's werden wat later in de tijd zelfs Heren van Warmond. Rond Warmond hadden zij omgang met leden van andere adellijke geslachten als de Van Alkemade's en leden van het geslacht Van Duivenvoorde. De Van den Woude's van het Huys te Woude zullen zeker contact gehad hebben met de Van den Woude's van het Huys te Warmont. Ergens rond 1310 trouwt de zoon van Hughe van den Woude, Hughe Hughensz. – geboren ca. 1285 – vermoedelijk met een dochter van Arent van Duivenvoorde. Zou met dit huwelijk de naam Arend in onze familie zijn gekomen ? Mijn grootvader en mijn oudste broer droegen die naam.

Bovenin ons familiewapen bestaat de linker helft uit het wapen van het geslacht Van den Woude, de drie zilveren rozen in een rood veld. Leden van de familie Van den Woude hebben akten met dit wapen bezegeld. De andere helft bovenin het wapen met de klimmende leeuw is het wapen van het geslacht Van Alkemade en een vrouwelijk lid van die familie, Geertruijt Pouwelsdr. van Alkemade, trouwt de ca. 1320 geboren Aernt van den Woude Hughensz., zoon van Hughe Hughensz.

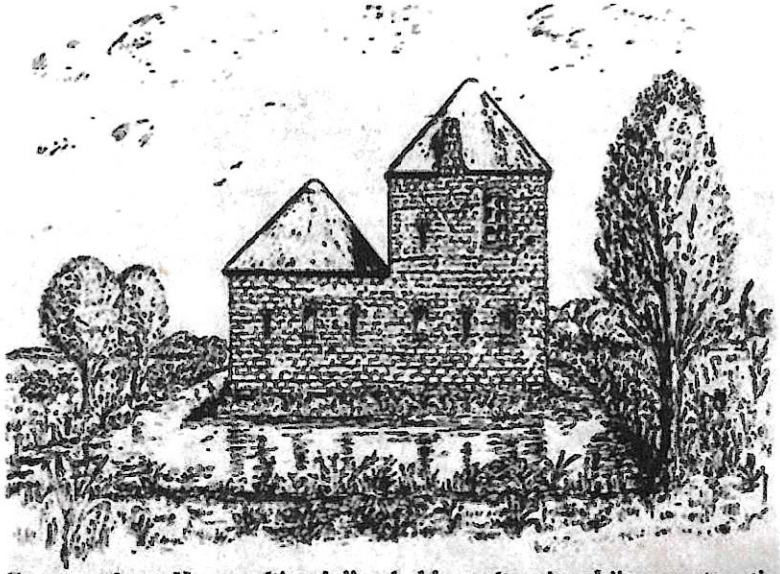

Zo moet het „Huys te Woude" er hebben uitgezien, bij reconstructie van de vondsten.

Hoe het met het Huys te Woude tussen 1250 en de tweede helft van de veertiende eeuw gegaan is, weet ik niet. Het huys was waarschijnlijk een min of meer versterkte ridderhofstad, gebouwd in hout en misschien deels ook al in baksteen. Van het oudste Huys te Warmont is bekend dat ook daar sprake was van een boerderij-achtige ridderhofstad. Het Huys te Woude lag buitendijks dichtbij de oevers van de Merwede, het stuk rivier dat we nu Noord en Nieuwe Maas noemen.

Ridder Willem van den Woude is in 1371 begonnen van het Huys te Woude een heus kasteel, of liever gezegd kasteeltje, te maken. Het oppervlak van het hoofdgebouw was 15 bij 20 meter. Het kasteel werd gebouwd in baksteen, het was omringd door een slotgracht met een ophaalbrug en er moest ook een poortgebouw komen. Om het kasteel heen waren bijgebouwen, waarschijnlijk van hout, waarin stallen, opslagplaatsen en dergelijke. Het kasteel zou een woontoren van twee verdiepingen krijgen, waarin op de eerste verdieping de grote zaal te vinden was.

Het nieuwe Huys te Woude werd onder een bijzonder slecht gesternte gepland en gebouwd. Al in 1372 kwam het, nog lang niet afgebouwd, onder water te staan door de Sint Valentijnsvloed. Na verloop van tijd werd de bouw hervat. Tijdens de bouw woonden er geen Van den Woude's. Een beheerder hield de verdere bouw in de gaten. De tijd

Vervolg op blz. 7

was ook in politiek opzicht verre van rustig. Het was de tijd van de Hoekse en Kabeljauwse Twisten, een strijd om de macht in het Graafschap Holland. In 1418 werd bij die strijd naast Huys te Merwede bij Dordrecht ook Huys te Woude verwoest. De muren werden omvergehaald en kwamen in de gracht terecht. Om een en ander nog erger te maken, raakte het gebied in 1421 bij de Sint Elizabethsvloed overstroomd en verdween onder een dikke laag klei. De ruïne van het huys was nu geheel onzichtbaar en is tot in de tweede helft van de twintigste eeuw vergeten. Vergeten, eeuwenlang, ons stamslot!

In de jaren zestig van de vorige eeuw klaagde een inwoner van Slikkerveer bij een amateurarcheoloog dat hij zoveel last had van stenen in zijn moestuin aan de voet van de Ringdijk. De archeoloog kwam een kijkje nemen en kreeg het sterke vermoeden dat er iets historisch in de grond moest zitten. Op zijn beurt schakelde hij de stadsarcheoloog van Rotterdam in, de heer Hoek, en onder diens bekwame leiding is men ter plekke gaan graven en langzaam maar zeker kwam het Huys te Woude weer tevoorschijn.

Door de dikke laag klei was het bouwwerk bijzonder goed geconserveerd. Muren lagen a.h.w. omgeklapt in de voormalige slotgracht. Uit onderzoek bleek dat het kasteel eigenlijk niet voor verdediging was gebouwd. De muren waren slechts 70 cm dik. Er werd een waterput opgegraven en veel bodemvondsten. Door de toestand die men aantrof, zou het kasteel heel goed gereconstrueerd kunnen worden. Met medewerking van Ridderkerkse schoolkinderen werden de oude stenen schoongemaakt en werd een deel van het kasteel weer opgebouwd. Wie nu naar de Ringdijk gaat, ziet een groot deel van de zware fundering, ongeveer een halve meter boven het maaiveld en aan twee kanten stukken muur, opgemetseld tot een max. hoogte van vier meter met lichtspleten en een kleine vensteropening en ook de waterput is zichtbaar gemaakt. De ruïne ligt voor een deel in het water, waar vroeger de slotgracht geweest moet zijn. De voorkant van het huys is niet meer zichtbaar omdat in het verleden de Ringdijk daaroverheen is aangelegd.

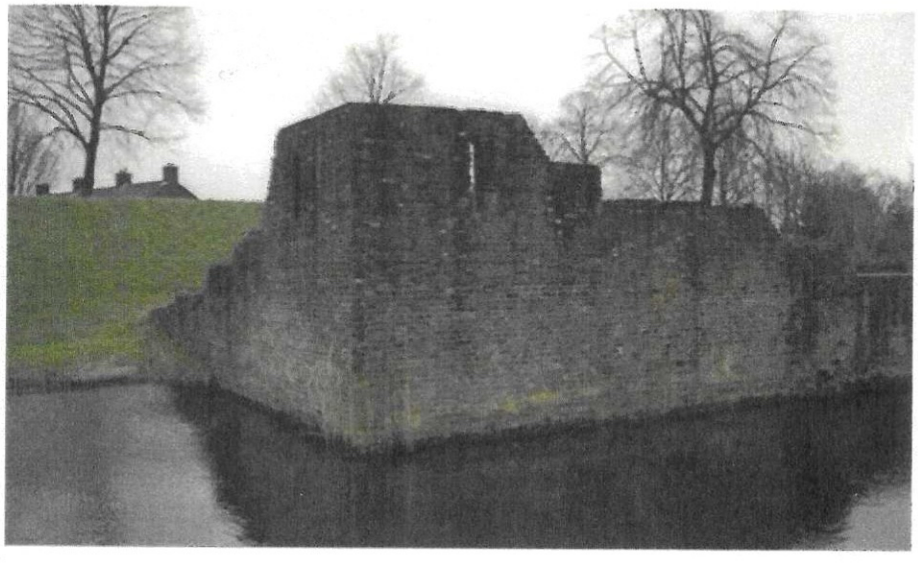

In de Oudheidskamer van de Stichting Oud-Ridderkerk aan de Kerksingel is een royale vitrine gewijd aan deze meest spectaculaire opgraving ooit op Ridderkerks grondgebied. In de vitrine is een afbeelding te zien van hoe het kasteel er waarschijnlijk heeft uitgezien. Er is veel aardewerk en allerlei andere voorwerpen die in de grond aangetroffen werden. Uit wat gevonden is, is de conclusie getrokken dat het kasteel waarschijnlijk niet of nauwelijks bewoond is geweest door leden van de familie Van den Woude zelf. De gevonden voorwerpen doen meer denken aan gebruiksgoed van de ambachtslieden die bij de bouw van het kasteel betrokken waren. Het is zeker de moeite waard eens in Ridderkerk te gaan kijken. Natuurlijk eerst aan de Ringdijk en vervolgens bij de Oudheidkamer aan de Kerksingel. Daar kun je zelfs nog de schedel van een paard zien, waarvan het skelet onder de muurresten werd aangetroffen; het paard moet bij het omtrekken van de muren van het kasteel onder het puin terecht zijn gekomen en gesneuveld zijn.

In Ridderkerk bevindt zich nog een ander Huys te Woude, een kapitale boerderij uit het begin van de zeventiende eeuw. De verklaring van de naam van de boerderij wordt teruggevoerd op het feit dat hij in de Wouwse polder gelegen was, die toen in het bezit van de familie Muys van Holy was. Zij waren de bouwers van de boerderij en hadden vermoedelijk nog weet van het bestaan van het middeleeuwse Huys te Woude.

Natuurlijk was ik het al en ben ik nog steeds een beetje trots op onze afstamming, maar ik vind als mens van nu het verhaal van het Huys te Woude vooral heel erg leuk. Het is een soort Luctor et Emergo-verhaal. Het vertelt van het geworstel om als riddergeslacht je eigen kasteel te willen bouwen onder bar moeilijke omstandigheden, het vertelt over ondergang, om na eeuwen toch weer boven te komen. Een uniek verhaal over een lange tijd verdwenen kasteel. Op internet is heel veel over Nederlandse kastelen, groot en klein, te vinden. Het Huys te Woude is er NU weer een van.

Sliedrecht, november 2018

Piet van der Kooij - A.XIV 088.03.03, Gen. Van der Kooij, 2013